

Werkplan ZSM en veiligheidshuizen

1. Achtergrond en aanleiding

Het OM-programmateam ZSM heeft de landelijke ontwikkelgroep 'ZSM en veiligheidshuizen' in 2013 opdracht gegeven om een landelijke uniforme werkwijze te ontwikkelen en te toetsen in een aantal pilots in de praktijk. De pilots laten zien dat de samenwerking tussen ZSM en veiligheidshuizen een meerwaarde heeft en dat de netwerken elkaar daadwerkelijk kunnen versterken. Door snel strafrechtelijk optreden te combineren met de informatie vanuit de (lokale) netwerkgeving van het Veiligheidshuis kan er beter geïntervenieerd worden op maat, wat bijdraagt aan de inzet van betekenisvolle interventies.

In de zomer van 2014 is het eindrapport met daarin de bevindingen van de vier pilots verschenen. In dit rapport zijn generieke basisprincipes voor de aansluiting tussen ZSM en de veiligheidshuizen beschreven. Deze basisprincipes zijn in het najaar van 2014 besproken in verschillende gremia (de stuurgroep Herontwerp Strafrechtsketen (HSK) en de Landelijke stuurgroep Veiligheidshuizen) en daarna vastgesteld door de bestuurlijke begeleidingscommissie. Vervolgens heeft de Landelijke stuurgroep Veiligheidshuizen de VNG en het Openbaar Ministerie gevraagd om met een voorstel te komen voor het versterken van de verbinding tussen ZSM en Veiligheidshuizen.

In voorliggend werkplan wordt een voorstel gedaan om de bevindingen uit de pilots Aansluiting ZSM – veiligheidshuizen te vertalen naar concrete activiteiten. Ook adviseren wij op welke wijze door de justitiële partners en het lokaal bestuur samen kan worden gewerkt aan (het verbeteren van) de samenwerking.

2. Wat gaan we doen?

Het werkplan bestaat uit drie lijnen die hierna worden toegelicht.

- a. Het organiseren van informatie-uitwisseling;
- b. Het bieden van handelingsperspectieven hoe om te gaan met het generieke procesmodel in de regio's;
- c. Investeren in vakmanschap.

Opgemerkt wordt dat voorliggend werkplan is gericht op de aansluiting tussen ZSM en de veiligheidshuizen. De decentralisatie van taken naar de gemeenten heeft hier invloed op. Door de decentralisatie veranderen rollen en spelers die op dit speelveld actief zijn. Zo is bijvoorbeeld de relatie met de sociale wijkteams cruciaal. Bij de uitvoering van de hieronder beschreven sporen (zoals het organiseren van ondersteunende ICT en een gezamenlijke leeromgeving creëren) wordt hier zowel landelijk als lokaal rekening mee gehouden.

Het organiseren van informatie-uitwisseling

Bij informatie-uitwisseling doelen we op verschillende aspecten. Het gaat zowel om ICT-oplossingen die de aansluiting tussen ZSM en veiligheidshuizen vergemakkelijken als om maatregelen die leiden tot kwaliteitsverbetering van de informatie.

Om met het eerste aspect te beginnen; de belangrijkste winst van de ondersteunende ICT-voorzieningen is ten eerste dat de uitwisseling van informatie persoons- en tijdsafhankelijk wordt en ten tweede dat dubbelingen in werkzaamheden worden teruggebracht. De meeste veiligheidshuizen gebruiken GCOS om informatie vast te leggen. Er wordt momenteel gewerkt aan een aantal nieuwe functionaliteiten binnen GCOS die de informatie-uitwisseling tussen ZSM en veiligheidshuizen kan ondersteunen. De benodigde aanpassingen in GCOS sluiten aan bij de digitale doorontwikkeling binnen ZSM. De aansturing van deze ICT-implementaties ligt bij de Stuurgroep GCOS.

In maart zullen de functionaliteiten gereed zijn om getest te worden. Een eerste release is opgeleverd medio december 2014. De gebruikerstest zullen plaatsvinden op 10 en 13 maart.

Betrokkenheid van deskundige professionals uit de praktijk is essentieel voor een zinvolle testsituatie. Vanaf april vindt de landelijke implementatie plaats van deze aanpassingen. Voor de veiligheidshuizen die niet werken met GCOS is de aanbeveling zelf te onderzoeken op welke wijze de informatie-uitwisseling digitaal ondersteund kan worden om deze persoons- en tijdsafhankelijk te maken.

Het tweede aspect van informatie-uitwisseling betreft de kwaliteit van de informatie. In de pilots is het belang van de kwaliteit van de informatie nadrukkelijk naar voren gekomen als kritische succesfactor voor de samenwerking. Op basis van de pilotervaringen zijn kwaliteitscriteria geformuleerd voor de informatie-uitwisseling. Zo moet de informatie bijvoorbeeld actueel zijn en kort en bondig geformuleerd zijn¹. Voor het signaleren van complexe en ketenoverstijgende problematiek is het o.a. nodig om de juiste vragen te stellen en informatie te kunnen wegen. Dit vraagt om vakmanschap, om professionalisering van medewerkers met als doel het verschil kunnen, en durven maken op basis van professionele kwaliteit en maatschappelijke betrokkenheid (zie ook hieronder bij het ontwikkelen van vakmanschap). Naast deze houding van professionals is het belangrijk dat de medewerkers op ZSM weten bij welk type problematiek de afstemming met het veiligheidshuis van meerwaarde is. Daarnaast is het belangrijk dat de medewerkers handelingsbekwaam worden gemaakt m.b.t privacy. In dit verband wordt o.a. gewerkt aan een training voor de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de registratie om eenduidigheid en privacyvoorwaarden te waarborgen.

Tenslotte is het belangrijk om de informatie-uitwisseling aandacht te besteden aan de vraag welke informatie met welke partijen wordt uitgewisseld en hierbij uiteraard de privacy-aspecten in beschouwing te nemen.

Handelingsperspectieven hoe om te gaan met het generieke procesmodel in de regio's

De tweede programmalijn betreft het aanbieden van handelingsperspectieven hoe in de regio kan worden omgegaan met het generieke procesmodel. Het ontwikkelen van de aansluiting tussen ZSM en de veiligheidshuizen is nadrukkelijk een lokale verantwoordelijkheid, waarbij het eerste initiatief genomen zou moeten worden door de lokale driehoeken en de regionale stuurgroepen veiligheidshuizen en ZSM. Het is goed om hierbij te beseffen dat er in alle regio's al een basis is gelegd ten aanzien van de aansluiting ZSM en Veiligheidshuizen. Vanuit het landelijke programma² worden de volgende activiteiten verricht om de regio's bij dit proces te ondersteunen.

Allereerst wordt in januari 2015 een handreiking opgesteld. Hierin wordt op basis van het generieke procesmodel beschreven hoe justitieketenpartners en het lokaal bestuur de samenwerking tussen ZSM en veiligheidshuizen kunnen vormgeven en welke stappen ze hiertoe kunnen doorlopen. Verder biedt het een kader voor werkafspraken over samenwerking en kwaliteit.

In maart 2015 wordt de handreiking samen met het evaluatierapport van de pilots aan de regiogemeenten verstuurd en aan de regioburgemeesters voorgesteld de aansluiting ZSM en veiligheidshuizen te agenderen in de regionale stuurgroepen van de veiligheidshuizen. De regionale stuurgroepen ZSM ontvangen deze informatie eveneens ter informatie.

Ten slotte biedt het landelijke programma de mogelijkheid van procesbegeleiding om de

¹ Uit de pilots is een aantal eisen aan het advies van de veiligheidshuizen aan ZSM naar voren gekomen. Alleen met kwalitatief goede adviezen zal de Officier op ZSM het advies overnemen. De kwaliteitseisen zijn als volgt:

- Het advies is actueel, niet ouder dan een jaar.
- Doel van de interventie moet duidelijk zijn.
- Contextinformatie (over impact op systeem en omgeving) is belangrijk.
- Concrete juridische taal hanteren.
- Informatie kort en bondig verwoorden.
- Verrijking van historie van incidenten bij huiselijk geweld.

² Ketenprogramma ZSM, specifiek de werkgroep 'Contextgericht werken en betekenisvol interveniëren'

samenwerking binnen regio's in de praktijk verder vorm te geven, bijvoorbeeld bij het opstarten van interviewsessies. Deze procesondersteuning wordt aangeboden op basis van een duidelijke vraag vanuit de regio's en kan parallel lopen met de ondersteuningsvraag vanuit 'ZSM en contextgericht werken'.

Het doel is om binnen de regio's zo het gesprek op gang te brengen over de aansluiting tussen ZSM en veiligheidshuizen.

Investeren in vakmanschap

De derde en laatste programmalijn betreft het ontwikkelen en stimuleren van vakmanschap van de professionals. Vakmanschap is het vermogen om verschil te kunnen en durven maken op basis van professionele kwaliteit en maatschappelijke betrokkenheid.

De VNG Academie en het OM stellen een programma samen gericht op de ontwikkeling van expertise, kennis en attitude. Een combinatie van deskundigheidsbevordering, kennisdeling en een interdisciplinaire leeromgeving waar met concrete casuïstiek geoefend wordt en gewerkt wordt aan de verbreding van handelingsperspectieven. Het programma bestaat uit verschillende werkvormen die met elkaar gemeen hebben dat ze de medewerkers van ZSM en veiligheidshuizen inzicht geven in elkaars werk en leren gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor het bereiken van een bepaald doel.

De te creëren leeromgeving stimuleert het ontwikkelen van een reflectieve houding en het verkrijgen van nieuwe handelingsperspectieven voor de complexe situatie waarbinnen medewerkers van het veiligheidshuis en de ZSM-tafel samen moeten opereren. Deelnemers leren elkaar kennen en krijgen beter zicht op elkaars rol en positie. Ze krijgen beter inzicht in wat een veiligheidshuis is en wat ZSM doet is en in de omgeving waarbinnen deze twee netwerken opereren. Daarnaast gaat het er om dat ze zich mede verantwoordelijk voelen voor het vinden van een oplossing voor concrete situaties en daar naar handelen.

Deelnemers krijgen de benodigde bagage mee om:

- partijen met uiteenlopende belangen te verbinden;
- een perspectief te ontwikkelen op de gezamenlijke opgave en de visie van de (keten)partners;
- te handelen vanuit een netwerkparadigma;
- onder welke voorwaarden je welke informatie mag uitwisselen;
- te weten hoe de belangrijkste werkprocessen lopen
- interne en externe focus te ontwikkelen;
- te spiegelen/bij te dragen aan interview;
- enkele relevante instrumenten te gebruiken;
- complexe casuïstiek te herkennen en criteria te hanteren op basis waarvan routing en doorverwijzing plaatsvindt;
- verbinding te maken met (vraagstukken in) het sociale domein en relevante informatie tijdig te betrekken.

Ook krijgen de deelnemers kennis van en inzicht in enkele bijzondere en actuele onderwerpen die relevant zijn voor het werk in de praktijk.

In het programma staat leren in de eigen werkomgeving centraal. Het is casusgericht: er worden concrete situaties besproken die dicht bij de beleavingswereld van de betrokken professionals staan. Dat kan in verschillende vormen: het gezamenlijk bespreken van een casus en tot een aanpak komen, maar ook het gezamenlijk beoordelen van een afgehandelde casus en terug redeneren. Leiden de nieuwe inzichten tot andere beslissingen? En zo ja, waarom? Daarnaast is interview een belangrijk element.

De doelgroep van deze programmalijn betreft op operationeel niveau de medewerkers van de veiligheidshuizen en de ZSM professionals, het middenmanagement en op tactisch niveau de

leidinggevend en teamleiders van beide organisaties. Voor het strategisch niveau is een apart aandachtspunt: het over en weer vergroten van de algemene kennis over hoe het nu gaat in een veiligheidshuis en bij ZSM.

Het gaat om compacte leervormen (een of twee dagdelen) die in de eigen regio worden aangeboden. Dat verlaagt de drempel om deel te nemen. We stellen voor om per regio de betrokken partijen bij elkaar te brengen in een leergroep. Deze groep doorloopt gezamenlijk een traject en gaat samen aan de slag. Ook hier geldt dat dit alleen wordt aangeboden op basis van een duidelijke vraag uit de betrokken regio. Verder is het programma erop gericht om regio's in staat te stellen de professionalisering van medewerkers zelf verder ter hand te nemen ("train de trainer"). Een digitale leeromgeving wordt beschikbaar gesteld als ondersteunend middel om aanvullende stof aan te bieden, contact met elkaar te houden, opdrachten in te leveren etc. Daarnaast zal een landelijke faciliteit worden ingericht voor de uitwisseling van ervaringen en goede voorbeelden. Daar zijn verschillende vormen voor beschikbaar, variërend van landelijke leertrajecten tot een conferentie.

De VNG Academie en het OM zullen het programma in nauw overleg met de ketenpartners vorm geven. Zij hebben belangrijke kennis en expertise en ervaring met eigen opleidings- en professionaliseringstrajecten. Een goed voorbeeld is de Leergang Veiligheidshuis en /ZSM die door Rotterdam Rijnmond in samenwerking met Veiligheidshuis Zuid Holland Zuid is ontwikkeld. In dit verband is ook van belang dat er afstemming is met het ZSM Ketenprogramma van het OM. In januari is een ketenbrede werkgroep 'Contextgericht werken' opgestart die zich richt op het doorontwikkelen van contextgericht werken ten behoeve van betekenisvol interveniëren binnen ZSM. Ook de samenwerking en informatie-uitwisseling ZSM en veiligheidshuizen is een belangrijk onderdeel in dit programma.

Het programma kent ontwikkel- en uitvoeringskosten. Wat de inzet van middelen betreft zijn er drie scenario's:

1. Alle kosten worden doorberekend aan de (veiligheids)regio's
2. De opdrachtgevers nemen de ontwikkelkosten voor hun eigen rekening, de (veiligheids)regio's betalen voor de daadwerkelijke uitvoering
3. De opdrachtgevers nemen ontwikkel- en uitvoeringskosten voor hun rekening

De VNG Academie en het OM zullen de komende maanden de leervragen inventariseren en de leerbehoeften nader definiëren. Op basis van deze acties kan in het voorjaar een leeromgeving worden ontwikkeld en kan na de zomer het programma worden aangeboden.

3. Activiteiten in beeld

In onderstaande tabel is een eerste planning te zien van de activiteiten in 2015:

Activiteiten	Jan	Feb	Mrt	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Organisatie van informatie-uitwisseling												
Functionaliteiten GCOS gereed			■									
Test functionaliteiten GCOS				■								
Implementatie aanpassingen GCOS				■	■	■	■	■	■	■	■	■
Organisatie training tbv kwaliteit registratie					■	■						
Implementatie generieke procesmodel												
Handreiking voor de regio's	■	■										
Communicatie VNG naar regiogemeenten			■									
Vraaggerichte proces-ondersteuning in de regio's				■	■	■	■	■	■	■	■	■
Ontwikkeling van vakmanschap												
Creëren van inzicht in bestaande initiatieven		■	■									
Verkennen van mogelijke aanbieders		■	■									
Creëren leeromgeving				■	■	■						
Aanbieden trainingen									■	■	■	■